

10.2.2010

RESEPTIVAPAI DEN LÄÄKKEIDEN VÄHITTÄISMYyntI

Päivittäistavarakauppa ry on kutsunut sosiaali- ja terveysministeriön tilaisuuteen, avoimeen foorumiin, jossa otetaan kantaa reseptivapaiden lääkkeiden vähittäismyyntiä koskevaan kysymykseen. Sosiaali- ja terveysministeriöltä on pyydetty sekä suullista että kirjallista kannanottoa.

Päivittäistavarakauppa ry esittää Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen (ETLA) tekemän selvityksen ”Itsehoitolääkkeiden kaupan vapauttamisen merkitys kuluttajille ja kaupalle”. Selvityksen mukaan itsehoitolääkkeiden myynnin salliminen päivittäistavara-kaupoissa lisäisi kilpailua itsehoitolääkkeiden markkinoilla, alentaisi niiden hintoja, vähentäisi kuluttajien lääkemenoja ja parantaisi lääkkeiden saatavuutta.

Selvityksessä ei ole arvioitu mahdollisen päivittäistavara-kaupoissa ilman neuvontaa tapahtuvan lääkemyynnin vaikutuksia potilas- tai lääkitysturvallisuuteen tai lääkkeiden epätarkoituksenmukaiseen ja virheelliseen käyttöön.

Sosiaali- ja terveysministeriön käsityksen mukaan lääkkeiden myyntipaikkana tulee olla apteekki.

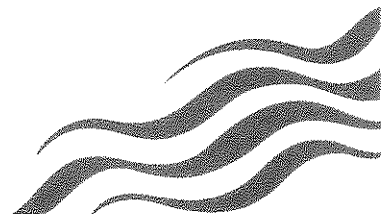
Sosiaali- ja terveysministeriön tekemän sosiaali- ja terveystalouden strategia 2015:n mukaan yhtenä tavoitteena on turvata lääkehuollon toimivuus koko maassa.

Suomessa on yli 800 apteekkitoimipisteitä (pääapteekkia ja sivuapteekkia) ja apteekkiverkosto on Ruotsia, Tanskaa ja Norjaa tiheämpi. Lääkkeiden saatavuus on koko maassa hyvä. Lääkelakiin ollaan tekemässä tiettyjä muutoksia, joiden tavoitteena on yhä enemmän turvata apteekkitoimintaa myös pienen väestöpohjan alueilla. Lakiehdotuksen mukaan apteekkeilla olisi mahdollisuus perustaa palvelupisteitä. Niillä tarkoitetaan apteekkarin ylläpitämää ja tietyille alueelle sijoitettavaa palvelupistettä siellä, missä ei ole riittäviä toimintaedellytyksiä sivuapteekin pitämiselle.

Apteekin palvelupiste olisi mahdollista perustaa myös erityisistä syistä turvaamaan lääkkeiden saatavuutta. Tällainen syy voisi olla esimerkiksi erityisten potilasryhmien lääkehuollon saatavuuden turvaaminen, muun muassa vanhusten hoitokodeissa, avoterveydenhuollon laitoksissa tai erilaisissa tapahtumissa.

Tulevaisuuden apteekkipalveluihin kuuluu myös lääkkeiden internetkauppa, mistä myös ollaan tekemässä säännöksiä. Apteekkien toimintaan kuuluvat lääkkeiden internetkauppa ja palvelupiste parantavat osaltaan itsehoitolääkkeiden saatavuutta.

Lääkkeitä ei voida toimittaa ilman neuvontaa. Apteekki on vastuussa lääkeneuvonnasta myös silloin, kun lääke ostetaan palvelupisteestä tai internetin vä-

lityksellä. Apteekkarin tulee palvelupisteen tai verkkoapteekin perustamisen yhteydessä selvittää, miten lääkeneuvonta aiotaan käytännössä hoitaa.

Itsehoitolääkkeiden käyttöön sisältyy myös riskejä. Näitä ovat esimerkiksi väärä oireiden tai hoidon arviointi, lääkevalmisteiden tarpeeton päällekkäiskäyttö (joka voi johtaa haittavaikutusten lisääntymiseen), lääkkeen ali- tai ylikäyttö, lääkkeen väärä käyttötekniikka tai – tapa tai liian pitkä käyttöaika. Väärin toteutettu itselääkitys voi myös peittää vakavamman oireen ja viivästyttää asianmukaista hoitoa. Potilaat ostavat eniten itsehoidossa kipulääkkeitä ja ruoansulatuskanavan toimintaan vaikuttavia lääkkeitä^{1,2}. Esimerkiksi kipua hoidetaan useimmiten itsehoitolääkkeellä³. Tutkimusten mukaan itsehoitolääkkeiden käyttäjät eivät usein tunne niiden yhteisvaikutuksia käyttämiensä reseptilääkkeiden kanssa^{1,4}. Mikäli lääkkeitä myytäisiin päivittäistavarakaupoissa, ilman kontrollia, itsehoitolääkityksen riskit todennäköisesti lisääntyisivät.

Itsehoitolääkkeiden – kuten reseptilääkkeidenkin – käyttäjiä tulee neuvoa lääkkeen annostelussa, haittavaikutuksista ja interaktioista muiden lääkkeiden kanssa. Tutkimusten mukaan potilailla on puutteellisia, hoidon onnistumista vaarantavia tietoja itsehoitolääkkeistä. Lääkepakkauksissa on määräysten mukaan aina oltava mukana pakkausseteli. On kuitenkin huomattu, että potilaat eivät usein lue pakkausseteliä, he eivät arvosta sitä, teksti on liian vaikeaselkoista, pakkausseloste ei ole visuaalisesti houkutteleva ja se ei lisää potilaiden tietoa⁵. Samassa tutkimuksessa raportoitiin, että potilaat eivät halunneet kirjoitetun lääketiedon korvaavan suullisesti annettua. Lääkkeiden oikea käyttö edellyttää ammattilaisten antamaa neuvontaa, ohjausta ja myös väärin käsitysten oikaisua.

Johtaja

Liisa-Marja Voipio-Pulkki

Neuvotteleva virkamies

Ulla Närhi

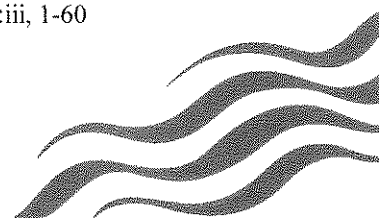
¹ Cuzzolin ja Benoni: Safety of prescription-only medicines, Pharm World Sci (2010) 32:97–102.

² Lääkelaitoksen lääkemyyntirekisteri, <http://www.laakelaitos.fi/laaketieto/kulutustiedot>

³ Turunen JH, Mäntyselkä PT, Kumpusalo EA; Ahonen RS: How do people ease their pain? A population based study. J Pain (2004) Nov;5(9):498-504

⁴ Sihvo S, Klaukka T, Martikainen J, Hemminki E: Frequency of daily over-the-counter drug use and potentially clinically significant over-the-counter-prescription drug interactions in the Finnish adult population. Eur J Clin Pharmacol (2000) Sep;56(6-7):495-9

⁵ Raynor DK, Blenkinsopp A, Knapp P, Grime J, Nicolson DJ, Pollock K, Dorer G, Gilbody S, Dickinson D, Maule AJ, Spoor P: A systematic review of quantitative and qualitative research on the role and effectiveness of written information available to patients about individual medicines. Health Technol Assess (2007) Feb;11(5):iii, 1-60

TIEDOKSI

Osastopäällikkö Päivi Sillanaukee
Valtiosihteeri Eeva Kuuskoski
Valtiosihteeri Vesa Rantahalvari
Erityisavustaja Annika Saarikko
Erityisavustaja Vesa Rantahalvari
Hallitusneuvos Pekka Järvinen
Lakimies Kirsi Ruuhonen

